

Grimmia anomala

Fjällskogsgrimmia

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** *Grimmiales*, **Familj:** *Grimmiaceae*, **Släkte:** *Grimmia* (grimmior), **Art:** *Grimmia anomala* - fjällskogsgrimmia Hampe ex Schimp. **Synonymer:** *Grimmia anomala* Schimp.

Kännetecken

Arten bildar upp till 3 cm höga, mörkgröna och relativt täta tuvor. Bladen är bredast strax ovan basen och jämnt avsmalnande i en kort, färglös hårudd som är något tandad. När de övre bladen har rikligt med groddkorn i spetsarna är dessa dock ofta kraftigt reducerade och ibland helt trubbiga. Bladen är tydligt kölade och bladkanten är tillbakaböjd åtminstone i den ena halvan. Bladskivan är ett cellager tjock - utom i bladkanten som består av ett par rader med dubbla celler. De övre bladcellerna är korta, oftast kvadratiska, med något vågiga väggar och relativt tydliga papiller. Nerven är kantig - inte jämnt rundad som hos de flesta andra grimmior. Arten är skildkönad och kapslar är mycket sällsynta - närmast påträffade i Norge. Mogna kapslar är smalt ovala, släta och sitter på långa, raka skaft. Locket har ett tydligt men relativt kort spröt. På skottets övre blad sitter oftast mycket rikligt med karakteristiska, hallonlika, gulgröna groddkorn som avviker tydligt i färg från resten av bladet.

Eftersom groddkornen är tydliga kan fjällskogsgrimmia bara förväxlas med den närstående skogsgrimmia *G. hartmanii* som har likadana men mörkare groddkorn och betydligt mindre reducerade groddkornsbärande blad. För att vara säker på artbestämningen bör man tvärsnitna blad för att kontrollera att cellerna är papillösa.

Utbredning och status

Arten förekommer sällsynt men spridd längs fjällkedjan. På den Jämtlandslokal som uppmärksammades 1920, återbesöktes 1996 med positivt resultat. Den är något vanligare i Norge och på Island och är sällsynt funnen på en lågländslokal vid en sjöstrand i södra Finland. I Danmark saknas arten. Världsutbredningen omfattar Europa, delar av Asien och Nordamerika. Arten är rödlistad även i flera andra länder i Europa (Hodgetts 2015)..

Ekologi

Arten växer på halvskuggiga till exponerade block och klippor i fjällen. Flera av lokalerna ligger i relativt gles fjällbjörkskog på bördig mark med frodigt fältskikt. Substratet är normalt silikatsten, men arten kan troligen även växa på mer lättvittrade bergarter. Den förekommer oftast på tidvis översilad eller fuktig sten, ibland intill vattendrag. På en lokal vid Kvikkjokk växer den rikligt i nederkanten av en hög klippa där den troligen är gynnad av den näringsrika förnan från bl.a. ormbunkar, tolt och stormhatt. Arten har påträffats tillsammans med mossor som mikromossa *Cephaloziella divaricata*, blek bågmossa *Lescuraea incurvata*, trubbgimmia *Grimmia unicolor*, spetsig dvärgbågmossa *Pseudoleskeella nervosa* och repmossa *Pterigynandrum filiforme*. Fjällskogsgrimmia verkar ha relativt lätt att sprida sig inom en lokal, och gör det sannolikt främst med groddkorn eftersom kapslar är så sällsynta. På jämtlandslokalen växer den strax ovanför den normala högvattenlinjen, på stenar i bäcken samt på klippor och block längs stränderna. Även vid sjön Maavesi i södra Finland, fjällskogsgrimmians enda lågländslokal, växer den på stenar och block strax ovan normalvattenlinjen (Vitikainen, 1969). Även lokalerna i Irland och Skottland utgörs av sjöstränder (Lönnell m.fl. 2012).

Hot

Olika former av exploateringar kan vara ett hot mot artens växtplatser. Hotbilden är i övrigt oklar.

Åtgärder

Kända lokaler bör återbesökas och följas upp. Dessa bör dessutom delges berörda myndigheter för att om möjligt undvika en direkt exploatering av lokalerna.

Övrigt

Utländska namn - NO: Nøsteknausing, IS: Dilaskeggi, FI: Itukivisammal.

Etymologi: anomalus (gr.) = ojämn, oregelbunden, onormal.

Uttal: [Grímmia anómala]

KEY FACTS Forms relatively dense, up to 3 cm high, dark green tufts. Gemmae abundant at apices of upper leaves, which are thereby blunted. Leaves distinctly keeled. Margin recurved on at least one side. Upper laminar cells short (typically quadrate), slightly sinuose and distinctly papillose. Nerve angular, not terete as in most *Grimmia* species. Dioicous. Capsules very rare, found in Norway but unknown in Sweden. Mature capsules smooth, narrowly ovoid. Beak distinct, but relatively short. Seta long and straight. - An alpine species typically found on siliceous cliffs and boulders in half-shaded to exposed situations. Several of the localities are situated in relatively open alpine birch forests with lush undergrowth on fertile soil.

Litteratur

Greven, H.C. 1995. *Grimmia* Hedw. (*Grimmiales*, Musci) in Europe. Leiden.

Hodgetts, N. G. (red.) 2015. Checklist and country status of European bryophytes - towards a new Red List for Europe. Irish Wildlife Manuals 84. National Parks and Wildlife Service, Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht, Ireland.#

Lönnell, N., Porley, R.D. & Rothero, G.P. 2012. *Grimmia anomala* Schimp., new to Britain and Ireland. - *Journal of Bryology* 34: 264-267.

Vitikainen, O. 1969. On the taxonomy and distribution of *Grimmia anomala* Hampe ex Schimper and *G. hartmanii* Schimper. *Ann. Bot. Fenn.* 6: 236-242.

Weibull, H. 2006. *Grimmia anomala* fjällskogsgrimmia s. 130. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 6-23], Bladmossor. Sköldmossor - blåmossor : Bryophyta : Buxbaumia - Leucobryum. Artatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.

Författare

Fritz Eriksson 1998. Rev. Henrik Weibull 2006. Uppdaterad 2010, Niklas Lönnell 2016.